

О.Є.Кравець
кандидат педагогічних наук
старший викладач
кафедри іноземних мов та новітніх технологій

**ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧ –
СТУДЕНТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ
АВТОРСЬКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ІНФОРМАЦІЇ (КОМУНІКАТИВНА ФАЗА)**

На сучасному етапі розвитку освіти із застосуванням новітніх інформаційних технологій та постійним удосконаленням форм, методів і засобів навчання гостро постає питання пошуку потрібної інформації та її реалізації. З одного боку це пояснюється прагненням людини до самовдосконалення та розвитку завдяки здобуттю нових знань, з другого - приносить задоволення, формує досвід, адаптує до життя.

Процес взаємодії викладача зі студентами носить комплексний характер та поділяється на декілька етапів: докомунікативний, комунікативний, та посткомунікативний. На етапі *докомунікативної фази* відбувається формування цілей діяльності та визначення потреб щодо обміну інформацією, а також чітко окреслюються та конструюються способи інформаційної взаємодії. *Комунікативна фаза*, або власне комунікація (безпосередня реалізація навчальних завдань), включає передачу та сприймання навчальної інформації та переведення її у поле засвоєння знань.

Організаційно-дидактичні заходи етапу докомунікативної взаємодії є підґрунтям для реалізації II етапу. Зазначений етап включає передачу навчальної інформації комунікатором (викладачем) та переведення її в поле засвоєння знань комунікантом (студентом) через канал передачі інформації (навчальний процес) із використанням розроблених на попередньому етапі засобів комунікації, що забезпечують формування готовності та здатності суб'єктів комунікації (як викладача, так і студента) мобілізувати набуті знання,

вміння, досвід і способи діяльності та поведінки для ефективного розв'язання завдань, які виникають у процесі їх життєдіяльності.

Процесуальний характер зазначеної взаємодії потребує використання форм і методів навчального процесу, спрямованих на активізацію роботи студентів із навчальною інформацією в аудиторний та позааудиторний час.

Представимо загальний алгоритм впровадження форм пред'явлення інформації у навчальному процесі вищої школи з орієнтацією на викладання іноземної мови для студентів непрофільних факультетів (фізико-математичного, соціально-психологічного, історичного), предметів педагогічного циклу (педагогіка, історія педагогіки), що здійснювалося на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, Ужгородського навчального центру Київського національного торговельно-економічного університету.

Однією із найважливіших проблем є напрацювання інструментарію практичної дидактики, що дає змогу викладачеві навчатися моделюванню педагогічного процесу і проектуванню результатів своєї діяльності. Викладач повинен уявляти собі, як весь процес вивчення навчальної дисципліни, так і окремі його ланки, починаючи від конкретної теми і закінчуючи кожним заняттям. У кожній окремо взятій ланці представлення навчальної інформації має бути своя логіка щодо структури.

З дидактичною метою пропонуємо поділяти заняття на наступні типи: вивчення нового матеріалу, комплексне застосування, узагальнення й систематизацію знань, комбіноване заняття, контрольньо-облікове, заняття повторення нового матеріалу. Така класифікація сприяє усвідомленню й осмисленню блоку нової навчальної інформації та її закріпленню. Ці типи занять відображають основні етапи процесу навчання.

Конструкція ж занять, чи локальна технологія, – це система завдань для самостійної групової або колективної роботи і рівень взаємодії викладача та

студентів. За таких умов "основна конструкція" – уявлення про основні форми організації навчального процесу – залишається незмінною, а постійно доповнюється певними "каркасами" з методів залежно від того, яку мету ставить перед собою педагог.

Відповідно, процес формування проєктувальної діяльності на основі навчальної інформації викладачем вищої школи потребує використання теоретичних і практичних методів щодо набуття та застосування на практиці знань, умінь і навичок і формування на їх основі фахових знань у студентів.

Методами проєктування навчальної інформації будемо називати способи послідовної взаємодії тих, хто навчається, і тих, хто навчає, спрямованої на організацію засвоєння змісту навчання.

Цілісний цикл фахової підготовки студентів ВНЗ забезпечується використанням способів стимулювання, розвитку, контролю знань з боку викладача та самоконтролю. Отже, за характером пізнавальної діяльності виділяємо чотири групи методів організації проєктувальної діяльності, що співвідносяться з чотирма етапами засвоєння навчальної інформації:

1. **Етап антиципації і первинного закріплення** (методи антиципації).
2. **Етап рецептивно-репродуктивний** (рецептивно-репродуктивні методи сприймання навчальної інформації).
3. **Етап репродуктивно-продуктивний** (рецептивно-продуктивні методи).
4. **Етап креативно-контрольний** (креативно-контрольні методи).

Розглянемо їх більш детально.

I. Етап антиципації і первинного закріплення навчальної інформації включає постановку цілей і завдань ціннісних орієнтацій і мотивів щодо формування інформаційно зорієнтованої компетентності майбутніх спеціалістів із предмета, що викладається. Цей етап розглядається нами як етап побудови "входження" студентів у новий блок навчальної інформації, їх включення до нового складного процесу професійної соціалізації, набуття нового статусу – ретранслятора набутих знань, а також формування психологічних новоутворень, які пов'язані з професійним становленням, що забезпечує перехід

на досягнення особистісного рівня в майбутній професійній діяльності. На цьому етапі відбувається підготовка студентів до сприймання нової навчальної інформації та здійснюється її первинне закріплення.

На **II етапі – рецептивно-репродуктивному**, експериментальна робота щодо формування інформаційно зорієнтованої компетентності полягала в організації умов, спрямованих на подальший і більш глибокий саморозвиток студентів в оволодінні ними навчальною інформацією, формування вміння диференціювати навчальний матеріал і на його основі репродукувати знання шляхом використання і розвитку різних видів мислення у процесі сприймання інформації. Методами технології проектування навчальної інформації на цьому етапі стали: словесні, дедуктивні і репродуктивні методи.

На **III етапі – репродуктивно-продуктивному**, ми ставили за мету спрямування студентів до подальшого засвоєння навчального матеріалу та самостійного представлення навчальної інформації. На цьому етапі основним способом підготовки студентів до професійної діяльності стало її моделювання у вигляді драматизації, ділової гри тощо. В умовах підготовки студента – майбутнього педагога до його педагогічної діяльності, наприклад, ми припускали, що моделювання його професійної діяльності має здійснюватися у відповідних педагогічних ситуаціях. Прикладом реалізації моделювання педагогічної ситуації стали підготовлені студентами-математиками елементи уроків з геометрії іноземною мовою. Кожному студенту групи пропонувалося в якості вчителя підготувати елемент уроку з певної теми. Така форма завдань сприяла не тільки репродукції вивченого, але була засобом формування проектувальних здібностей студентів на основі навчальної інформації.

Наступною формою для реалізації зазначеного етапу стали вправи частково детерміновані та спрямовані на формування вміння реалізації тактики самостійного представлення навчальної інформації з опорою на зорову невербальну наочність у вигляді графіків, схем, діаграм, малюнків тощо. Викладач, у свою чергу, створює спеціальні умови для розгортання навчального матеріалу, використовуючи різні методи проектування навчальної

інформації.

Дослідження психологів свідчать, що інтерес, як фактор, що стимулює діяльність у всіх її видах і на всіх етапах розвитку, обов'язково характеризується: 1) позитивною емоцією щодо діяльності ("я люблю цю працю"); 2) наявністю пізнавальної сторони цієї емоції ("мені цікаво працювати"); 3) наявністю безпосереднього мотиву, який впливає з самої діяльності (Г.І. Щукіна). Звідси очевидно, що в процесі навчання важливо забезпечити виникнення позитивних емоцій щодо навчальної діяльності, її змісту, форм і методів реалізації. Емоційний стан людини завжди пов'язаний із подивом, співчуттям, радістю, гнівом. Тому важливо до процесів сприймання, осмислення, запам'ятовування підключити глибокі внутрішні переживання особистості. Для вирішення зазначеного завдання викладач застосовує різні прийоми: створення ситуації новизни, подиву, актуальності, цікавості тощо. Вони є першим кроком до формування пізнавального інтересу.

Список літератури

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Глосарій термінів з технології освіти. Париж.: ЮНЕСКО [Електронний ресурс], – 1989. – 44 с. – Режим доступу: <http://glossary.uis.unesco.org/glosary/map/terms/176> – 5.03. 2012 р. – Загол. з екрану.
3. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб модернізації освітніх систем на засадах євроінтеграційних процесів // Інформаційно-комунікаційні технології у сучасному освітньому просторі : зб. матеріалів Всеукр. науково-методичного семінару міжнар. участю, (Кременець, 1–2 грудня 2011 р.) / за заг. ред. Л. О. Данильчук, Т. В. Захарчук, І. Ф. Лизун. – Кременець : Вид-во КОГП ім. Тараса Шевченка, 2011. – 128 с.

Заявка

На участь у Науково-практичному семінарі «Всеукраїнський вебінар на тему: «Особливості викладання іноземних мов для студентів немовних спеціальностей»

Кравець

Олена

Євгенівна

Тема доповіді: ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧ – СТУДЕНТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ АВТОРСЬКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ (КОМУНІКАТИВНА ФАЗА)

Житомирський державний університет ім. Івана Франка